

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ КАРАКУЛЬСЬКОГО ВІВЧАРСТВА (ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ СЕЛЕКЦІЇ)

С. В. Могильницька
ascitsr_priemnaya@ukr.net

Інститут тваринництва степових районів імені М.Ф.Іванова
«Асканія Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний
центр з вівчарства
вул. Червоноармійська, 1, смт Асканія-Нова, Чаплинський р-н,
Херсонська обл., 75230, Україна

На сучасному етапі розвитку вівчарства гостро стоїть питання стосовно створення конкурентоспроможної галузі, яка може ефективно розвиватися за умов ринкової економіки. В цьому аспекті необхідно знаходити додаткові резерви її розвитку відповідно до сучасних потреб суспільства. Тому, на нашу думку, необхідно використовувати породи овець з комбінованою продуктивністю, оскільки тварини таких порід здатні виробляти більше продукції при найменших витратах праці і засобів виробництва. Проте, їх генетичний потенціал не завжди використовують повністю. Саме до таких порід і належить асканійська каракульська, вівці якої характеризуються високою адаптацією до природно-екологічних умов у зонах їх розведення. В той же час, каракульські вівці універсальні за своєю продуктивністю, оскільки одночасно продукують смушки, молоко, м'ясо, овчини та вовну. Виходячи з цього, проведено аналіз сучасного стану смушкової, молочної та м'ясної продуктивностей каракульських овець. Визначено, що ведення селекції за цими ознаками у каракулівництві сприятиме підвищенню прибутковості та конкурентоспроможності галузі.

Ключові слова: каракульські вівці, смушки, молоко, м'ясо.

WAYS of KARAKUL SHEEP BREEDING (PERSPECTIVE DIRECTIONS of SELECTION)

S. V. Mohylnytska

ascitsr_priemnaya@ukr.net

Ascania Nova Institute of Animal Breeding in the Steppe Regions
named after M. F. Ivanov - National Scientific Selection-Genetics
Center for Sheep Breeding

Chervonoarmiyska Street, 1, Askania Nova, Chaplinka district,
Kherson region, 75230, Ukraine

At the present stage of development of sheep breeding is an acute issue regarding the creation a competitive industry which can effectively develop under the conditions of market economy. In this respect, it is necessary to find additional reserves its development according to the needs of modern society. Therefore, in our opinion, it is necessary to use sheep with a combined capacity because these animal species are capable of producing more products at the lowest cost of labor and means of production. However, their genetic potential is not always used fully. It is to these species which belongs to Ascanian Karakul sheep breeds, they are characterized by high natural adaptation to environmental conditions in their breeding areas. At the same time, Karakul sheep breeds are universal by their productivity, they simultaneously produce milk, meat, wool and sheepskin. That's why, it was done the analysis of the current state of the sheepskin, dairy and meat productivity of Karakul sheep . So it is determined that conducting of selection for these breeding traits in the Karakul sheep breeding will increase the profitability and competitiveness of the industry.

Keywords: Karakul sheep, sheepskin, milk, meat.

ПУТИ РАЗВИТИЯ КАРАКУЛЬСКОГО ОВЦЕВОДСТВА (ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СЕЛЕКЦИИ)

С. В. Могильницкая

ascitsr_priemnaya@ukr.net

Институт животноводства степных районов имени М. Ф. Иванова
«Аскания-Нова» - Национальный научный селекционно-
генетический центр по овцеводству

На современном этапе развития овцеводства остро стоит вопрос относительно создания конкурентоспособной отрасли, которая может эффективно развиваться в условиях рыночной экономики. В этом аспекте необходимо находить дополнительные резервы ее развития соответственно с современными потребностями общества. Поэтому, по нашему мнению, необходимо использовать породы овец с комбинированной продуктивностью, поскольку животные таких пород способны вырабатывать больше продукции при наименьших затратах труда и средств производства. Однако, их генетический потенциал не всегда используют полностью. Именно к таким породам и принадлежит асканийская каракульская, овцы которой характеризуются высокой адаптацией к природно-экологическим условиям в зонах их разведения. В то же время, каракульские овцы универсальны по своей продуктивности, поскольку одновременно продуцируют смушки, молоко, мясо, овчины и шерсть. Исходя из этого, проведен анализ современного состояния смушковой, молочной и мясной продуктивностей каракульских овец. Определено, что ведение селекции по этим признакам в каракулеводстве будет способствовать повышению прибыльности и конкурентоспособности отрасли.

Ключевые слова: каракульские овцы, смушки, молоко, мясо.

Останнім часом, за відсутності державної підтримки чисельність поголів'я овець значно скоротилася. У більшості господарств з причини низьких цін на вовну, овчини ведення вівчарства стало нерентабельним. Однак, вівця може конкурувати з будь-яким видом сільськогосподарських тварин за умов, коли вона одночасно продукує вовну, м'ясо, молоко і високоякісні овчини. Тому, для відновлення галузі та формування її конкурентоспроможності необхідно використовувати породи овець з комбінованим напрямом продуктивності, оскільки ці тварини здатні виробляти більше продукції при найменших витратах праці і засобів виробництва. Саме до таких порід і належить асканийська каракульська. За різноманіттям видів продукції вівці цієї породи не мають конкурентів серед інших порід овець, оскільки вони одночасно продукують смушки, молоко, м'ясо, овчини та вовну [1,2].

Основна продукція каракульських овець – смушки та молоко.

Смушок — це шкурка ягняти, забитого у віці 1-3 дні з волосяним покривом у вигляді завитків. Смушкова продуктивність каракульських овець специфічна, оскільки формується тільки в період внутрішньо-утробного розвитку. Ягня народжується вже з пружним, шовковистим та блискучим волосяним покривом, що утворює щільні, різних форм та розмірів завитки. Волосяний покрив смушкових овець відрізняється нарядністю малюнка завитків, шовковистістю, блиском, різноманітними забарвленнями. Саме ці показники надали каракульським шкуркам світову славу, поставивши їх в особливе положення серед інших видів пушини та хутра [3, 4].

Кожна шкура каракулю унікальна. Її візерунки неповторні. Тому в каракулівництві величезне значення має племінна селекційна робота, спрямована на стабільне отримання великої кількості однотипових шкур з заданими параметрами. Така робота дуже складна, оскільки необхідно враховувати більше двадцяти ознак та властивостей, що визначають характер і цінність смушку. Роботу селекціонерів також ускладнює мінливість попиту на той чи інший вид каракулю, характер завитка та колір. Саме така ситуація склалася на даний час в умовах ринку. Наприклад, якщо при створенні асканійської каракульської породи (2009) селекційно-племінна робота була спрямована на поліпшення смушкових якостей та підвищення питомої ваги каракулю з напівкруглими валькуватими завитками жакетного смушкового типу, то на сьогодні моніторинг ринку каракулю показує тенденцію росту попиту та вартості на смушки ребристо-пласкої групи, каракульчі та оригінальних забарвлень і розцвіток. У зв'язку з цим, враховуючи вимоги легкої промисловості та ринку необхідно вести селекційно-племінну роботу з метою отримання саме такої продукції [2, 4].

Овече молоко — цінний харчовий продукт, який є одним з невикористаних резервів підвищення ефективності та конкурентоспроможності галузі вівчарства. За багатством і різноманітністю поживних речовин молоко овець та продукти, виготовлені з нього, не мають аналогів серед інших харчових продуктів. У ньому міститься у 1,5 рази більше сухої речовини і у два рази більше жиру, білку, кальцію, ніж у коров'ячому молоці. В результаті цього калорійність овечого молока є майже вдвічі вищою, ніж у корів (в 100 мл овечого молока — 90,1 ккал, а в коров'ячому — 60,4 ккал). Овече молоко у чистому вигляді практично не використовують, в основному з нього виготовляють різноманітні кисломолочні продукти (простакавшу, айран, йогурт тощо), а також цінні сорти твердих та м'яких сирів, датський голубий сир, бринзу тощо. Найбільш поширеним є приготування сиру-бринзи. Виготовлення цього продукту з овечого моло-

ка є більш доцільнішим, ніж з молока інших сільськогосподарських тварин, внаслідок підвищеного вмісту білку в молоці овець. Для прикладу, на приготування 1 кг сиру потрібно 4–5 кг молока овець, а для одержання такої кількості сиру з молока корів чи кіз – 10-12 кг [5, 6, 7].

Проте, незважаючи на те, що овече молоко та виготовлені з нього продукти ціняться за високі харчові та біологічні властивості, молочне вівчарство в Україні ще не набуло широкого розповсюдження. У зв'язку з цим, селекція овець в нашій державі на розвиток молочної продуктивності майже не ведеться, що є однією з причин невисокого рівня розвитку цієї ознаки. В переважній більшості господарств молоко овець використовується лише для годівлі та вирощування ягнят. Однак, з економічної точки зору перспективи розвитку вівчарства необхідно пов'язувати з можливостями ширшого використання молочної продуктивності вівцематок для збільшення прибутковості галузі. Отримані науковцями Буковинського інституту АПВ НААН дані свідчать, що прибуток від реалізації продукції вівчарства в розрахунку на 100 голів складає 145,9 тис. грн., у тому числі за рахунок реалізації бринзи – 120,0; баранини та ягнятини – 15,6; смушків – 6,7, а вовни - лише 3,6 тис. грн. Отже, молоко є найбільш рентабельною продукцією і в інтенсифікації галузі вівчарства має надзвичайно важливе значення. Тому селекцію овець слід здійснювати в першу чергу за добром високопродуктивних генотипів з високою молочністю. У зв'язку з цим, необхідно використовувати породи з високим генетичним потенціалом продуктивності при низькій собівартості виробництва продукції вівчарства. Саме однією з таких порід є асканійська каракульська, оскільки технологія розведення смушкових овець поряд з одержанням смушків, передбачає й виробництво значної кількості товарного молока. Для прикладу, від овець асканійської каракульської породи буковинського типу отримують 90–100 кг молока, з якого виготовляють 20-25 кг бринзи. Проведені нами дослідження в ДП «ДГ «Маркеєво» ІТСП «Асканія-Нова» Чаплинського району Херсонської області свідчать, що вівцематки асканійської каракульської породи чорного та сірого забарвлення за умов господарчо-виробничого утримання продукують у середньому за лактацію 111,5 кг молока (з чорною вовною – 118,2 кг, з сірою – 104,7 кг). Тобто, виробництво овечого молока можна забезпечити за рахунок раціонального використання наявного потенціалу овець асканійської каракульської породи [2, 8, 9, 10].

На сучасному етапі однією з найважливіших умов подальшого розвитку вівчарства є його переорієнтація на виробництво м'яса, яке спроможне забезпечити конкурентоспроможність галузі. Сучас-

ний досвід показує, що в ринкових умовах 80-90 % прибутку отримують від виробництва баранини. Тому актуальною є селекційна робота, спрямована саме на підвищення м'ясної продуктивності [11, 12]. В цьому плані зокрема каракульському вівчарству належить значна роль у поповненні м'ясних ресурсів (баранини, ягнятини) за рахунок вирощування та продажу на м'ясо баранців з малоцінними смушками поточного року. Крім цього, вівцематки новоствореної асканійської каракульської породи є багатоплідними, тому від них можна отримати додатково молодняк, частина якого буде реалізована на м'ясо, а інша – використана для відтворення стада. Нами проведено дослідження в ДП «ДГ «Маркеєво» ІТСП «Асканія-Нова» Чаплинського району Херсонської області з визначення рівня м'ясної продуктивності баранців асканійської каракульської породи. Після відгодівлі, що тривала 3 місяці, було проведено контрольний забій (у 7 місяців) піддослідних тварин. При цьому встановлено, що забійна маса та забійний вихід склали 23,4 кг та 50,6 % відповідно. Визначено вихід м'яса I сорту в тушках баранців на рівні 74,1 %. При дослідженні морфологічного складу встановлено, що найбільший відсоток у туші складає м'якітна тканина – 72,6 %, а кістки та жирова тканина займають 20,2 та 7,2 % відповідно.

В цілому, одержані показники характеризують високий рівень м'ясної продуктивності молодняку асканійської каракульської породи. Це свідчить про те, що овець цієї породи можна використовувати для одержання м'яса і за рахунок цього підвищити прибутковість галузі

Таким чином, селекція на розвиток смушкової, молочної та м'ясної продуктивностей каракульських овець сприятиме інтенсифікації галузі вівчарства та поповненню населення високоякісними продуктами харчування, а легкої промисловості – сировиною.

Список використаної літератури

1. Иванов М. Ф. Методика создания новых пород овец / М. Ф. Иванов. – Проблемы животноводства, 1935. – № 10. – С. 100-130.
2. Кудрик Н. Забезпечує рентабельність і високу конкурентоздатність / Н. Кудрик // Аграрний тиждень. – 2013. - № 5-6 (260). – С. 28-29.
3. Джалолов Х. Методы повышения потенциала продуктивности серых каракульских овец дангаринской популяции Таджикистана : автореф. дисс. на соискание уч. степени д-ра. с.-х. наук: спец. 06.02.04. „Частная зоотехния; технология производства продуктов животноводства” / Х. Джалолов. – Республика Казахстан, Шымкент, 2009. – 49 с.
4. Алибаев Н. Н. Волотильность цен на товарных рынках каракуля и вопросы модернизации каракулеводства /Н. Н. Алибаев, М. Е. Ескара,

Б. Ажибеков [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [www. group-global.org/ru/lecture/view/8213](http://www.group-global.org/ru/lecture/view/8213).

5. Горлова О. Д. Пути создания ресурсосберегающей технологии производства конкурентоспособной продукции овцеводства в Украине / О. Д. Горлова // Вівчарство : міжвід. темат. наук. зб. К.: Аграрна наука, 1998. – Вип. 30. – С. 53-58.

6. Бурда Л. Р. Загальний вміст та фракційний склад білків молока вівцематок української гірськокарпатської породи з різним кольором вовнового покриву та за різних умов їх утримання / Л. Р. Бурда, П. В. Стапай, С. В. Кочетов // Науковий вісник. – Львів, 2010. т. 12. ч. 2. – № 2 (44). – С. 31-35.

7. Стапай П. В. Фізико-хімічні показники молока овець української гірськокарпатської породи за різних умов утримання / П. В. Стапай, Л. Р. Бурда // Науково-технічний бюлетень. – Львів, 2008. – Вип. 9. - № 4. – С. 13-17.

8. Черномиз Т. О. Методичні рекомендації «Буковинський каракуль. Фермерські господарства Чернівецької області» // Т. О. Черномиз, О. Б. Лесик, В. С. Драб. – Чернівці, 2009. – 9 с.

9. Черномиз Т. О. Деякі проблеми виробництва овечого молока / Т. О. Черномиз, О. Б. Лесик, М. В. Похивка // Науково-технічний бюлетень ІТ УААН, 2009. – № 100. – С. 504-508.

10. Могильницька С. В. Селекційна оцінка молочної продуктивності овець різних типів асканійської каракульської породи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук / С. В. Могильницька. – Миколаїв, 2013. – 20 с.

11. Ульянов А. Н. Актуальные проблемы современного овцеводства России / А. Н. Ульянов, А. Я. Куликова, О. Г. Григорьева // Овцы, козы, шерстяное дело. – 2011. – № 3. – С. 54-60

12. Цыренова В. В., Откормочные и мясные качества валушков разной линейной принадлежности / В. В. Цыренова, А. С. Вершинин // Овцы, козы, шерстяное дело. – 2011. – № 2. –С. 77-79.